

JADRANSKA ZARJA.

Političen, poučiven i kratkočasen list.

Izbija dvakrat v mesec, vsako 1. in 8. nedeljo.

Lastnik, izdajatelj in odgovorni urednik:

G. H. MARTELANEC.

Narodna cena za celo leto 1 gl. 20 kr.

Ker je večina naših št. naročnikov plačala naročnino le do konca t. m., jih posebno opominjamo na vabilo priobčeno na četrti strani. — Kdor se zanjprej še želi naročiti na naše tri liste: „Jadransko Zarjo“, „Jurija s pušo“ in „Petelinčak“ skupaj ali pa le na pojedine, naj nam blagovoli naročnino brž poslati, da mu zamoremo list še dalje pošiljati, kajti je naša navada pošiljati liste le tistim, ki so se zanje oglasili.

Tabor v Sežani.

(Konec.)

Danes nadaljujemo z govorom gospoda Ravnika: govoril je tako-le:

„Kako srečni so bili časi, ko so se pred 12. stoletji zbirali naši očetje pod košato, senčnato lipo kjer so se posvetovali, kaj je v prid a kaj je v škodo slovenskemu rodu? Niso imeli onkrat tujih paragrafov, njih poglavitni paragraf v nevarnosti je bil: združena moč. S tem paragrafom v roki so naši spredniki že pred 12. stoletji pretepli Tešela Bavarca na Koroskem, Grke v Istri in Lombarde onkraj Soče. S tem paragrafom v roki, t. j. s združeno močjo so predobili nasi očetje divje Obre, kateri so skozi 20 let tpinčili naše matere in skrunili naše sestre. —

Dogodila se je našim prednikom po izdajstvu velika nesreča na konci 3. in na početku 9. stoletja, povlegli so pod težki jarm Frankov. Franki so razklali slovensko združeno moč in pod krinko krščanstva so nam prinesli težka železa in sužnost. Od tega časa se niso več zbirali naši očetje pod domačo lipo, živeli so skoz tisoč led pod tujimi paragrafi. Koliko jih je bilo, in kakošni so bili ti paragrafi, vam ne bom razkladal, ker moj namen je govoriti samo o enem paragrafu, t. j. §. 19. osnovnih državnih postav. Posluš! —

Bilo je 20. decembra leta 1867, ko se je na Dunaji v pričo mnogih učeniških dohtarjev porodilo prav čudno dete. Ni bilo lepo, kajti zasukanjo je bilo pri glavi in pri nogah. Dopadlo je pa vsem, ker oči je imelo bistre, ušesi tanke in usta je držalo na smeh. Od blizo in od daleč so ga hodili gledat. Pri slovesnem krstu je bilo mnogo imenitne gospode, ni pa bilo ne duhovna ne blagoslovljene vode. Dali so temu otroku tudi prav čudno ime kterega v praksi ne najdeš, imenovali so ga namreč: „§. 19 osnovnih državnih postav.“ Zares čuden otrok: komaj se je rodil, so ga že poslali po svetu. On popotva že tretje leto po avstrijskih deželah. Sel je najprvo v gostje k Nemcem, pri katerih je najraje: kajti božali so ga noč in dan in pasli s samimi sladčicami. Sel je k Poljakom; poslušal je rad njih glasove, sladko se jim je smehljaj, kajti Poljaki so mu pri krstu kumovali. Sel je k Čehom, pred katerimi so se mu hlače tresle: kajti videl je, ka tam so ljudje ostrega pogleda in silno kosmati. Prišel je potovaje na Štajersko in Korosko, ali tu je poslušal same svoje botrčke Nemce, Slovencev še pogledal ni. Prišel je na Gorisko in v Istro, ali tu mu je bilo prečudo, pogovoril se je nekako z Lahi, usm Slovenecem je pa hrbet obrnil. Pred tremi tedni je truden šel nazaj na Dunaj skozi Kranjsko, skozi belo Ljubljano, kajti znal je da ga vsi prebivalci žele v šola in pisarnicah. Ali kaj se zgodi? Rekel je spak: „v vaše šole in pisarnice pa ne grem.“ —

Slovenici! taka je s tem spridenim otrokom, s §. 19. osnovnih državnih postav. On se tako-le glasi: „Vsi narodi v državi imajo enake pravice: vsak narod ima pravico obraniti in gojiti svoj

jezik, svojo narodnost. Država spozna enakopravnost vseh deželnih jezikov v šoli, v uradu ali kancelijah in v javnem življenju. V deželah, kjer dva različna naroda skupaj živita, morajo biti šole tako uredjene, da se vsak teh dveh narodov v svojem maternem jeziku izobraziti zamore, toda da se ne sili k učenju drugega deželnega jezika.“

Slovenici! zares lep paragraf, ali kaj nam koristi, ko ga imamo le na papirji, v resnici, v dejanji ga pa nimamo?? Pogledimo v naše višje šole in v urade ali kancelije, kako je v njih s slovenskim jezikom? Stati mora revež pred vrati, in zastoj trka, da bi mu odprli in dali mesto, katero zasluži pred Bogom in pred ljudmi. Pred Bogom, kajti večna resnica je rekla: kar sebi ne zeliš, ne delaj drugim. Mi ne kratimo nobenemu narodu pravice, mi ne mrzimo tujih jezikov nego se jih še preveč radi učimo in jih tudi znamo več kakor vsak drugi narod; dopustiti pa nikakor ne smemo, da se nam naš slovenski jezik v blato guzi. Pravico imamo ne le pred Bogom nego tudi pred ljudmi, da se nas slovenski jezik v šolah in uradih spoštuje. Smo li mi Slovenci pripravljani na vekomaj samo za žrtve? Kjerkoli in kadarkoli se je Avstrija skozi toliko sto let vojskovala, povsod so za njo prelivali naši slovenski junaki svojo hrabro kri, nikoli niso izdali cesarstva, kajti Slovencev ostane zvesti Begu in cesarju od zibelci do groba. In za tako zvestobo, za toliko potokov krvi ne bomo smeli zahtevati, da se nam vsaj naš slovenski jezik spoštuje!! Kako dolgo bomo pohleвно gledali, kako se mastijo drugi avstrijski narodi, ki nimajo ne za cesarja ne za dom nič večih zaslug kakor mi, kako se mastijo pri bogatih mizah med tem, ko mi Slovenci lačni in žejni pravice, stojimo kakor izstradani berači pri vratih! Ne, to ne sme več tako biti. Nas jezik mora zadobiti v vseh naših šolah zasluženo veljavnost, ako ne, ne pridemo nikoli na tisto stopnjo izobrazenosti in narodove sreče, na kateri so nasi sosedje v Evropi. Nasprotniki se sicer izgovarjajo rekoč: vas slovenski jezik še ni dosti izobrazen, mi ga ne moremo vpeljati v šole in urade, oikajte ga popred in potem se vam ne bomo protivili. Ali dragi moji, kje bomo mi olikali naš jezik ako ne v šolah? To je vse eno, kakor da bi mi tukaj na taboru enemu očij zavezali in ga vprašali: bratce, ali kaj vidiš? Kako bo videl s zavezanimi očmi? Kako bomo mi olikali naš jezik, ko nam ga tako neusmiljeno vežejo? Razvezite nam jezik, in videli bote, da v 10. letih bomo v izobrazenosti toliko pridobili, kar smo v stoletjih brez lastne krivice zamudili!

Na dalje — vi najbolje znate, kolikokrat morate odpreti nosnico in nesti s krvavimi žulji zasluženi denar in cesarsko blaginjico ali kaso. Vi najbolje znate, koliko davka odranjujete; nikoli niste krajcarja dolžni ostali ker znate, da država ima velike potrebe. Ali za tako velike žrtve bote vi še za naprej pohleвно molčali, da vam bodo uradniki ki od vaših žuljev živé, dopisavali v tujem jeziku, kterega ne razumete in morate s takim dopisom od hiše do hiše hoditi, da vam kdo za plačilo ga večkrat napačno prebere, in tako gubite nepotrebno čas in denar. To ne sme več biti, na slovenski zemlji mora slovenski jezik v vse cesarske urade ali kancelije! Bratje ne delajmo si pa sramote da bi mi tudi zanjprej pisarili v tujem jeziku mesto v svojem, ker potem bi nasprotniki imeli prav, ko bi rekli: kako čete da vam mi pišemo slovenski, ko vi sami zametujete slovenski jezik. Spoštujmo se tedaj sami, in spoštovajmo nas bodo tudi drugi.

Moj častiti predgovornik vam je temeljito dokazal potrebo zedinjene Slovenije in vi vsi ste jo enoglasno in navdušeno zahtevali; ali bratje! ne bomo pozdignili naše mile matere Slovenije iz praha, ne bomo je posadili na častno mesto, do-

kler bomo dopustili da se nam veže slovenski jezik v šolah in uradih.

Sklenimo tedaj, da §. 19. osnovnih državnih postav ne ostane samo na papirji, nego da se dejansko vpelje v vse šole in urade na slovenski zemlji. Kdor je za to, naj vzdigne roko! (Vai nazoč vzdignejo kvisku roke.) Zdej naj vzdigne roko tisti, kdor tudi v prihodnje želi, da se mu materni jezik sramotno zatira! (Se ve da, ka na zadnje prašanje ni vzdignol nobeden roke.)

Prav tako, Slovenci, vaš sklep je pravičen, držite se ga stanovitno in Bog vaš živi!

Po tem prepričalnem govoru zagromelo je navdušeno odobrenje resolucije, potem pa je čital gospod Klavžer bratske pozdrave, ki so taborcem došli po brzobjavu, in sicer iz Štajarske: od gospoda dr. Vošnjaka, od slovenskih študentov v Gradcu, od Slovencev iz savinske doline in od narodne čitalnice na Vranjskem; iz Kranjske: od zavarovalne banke „Slavije“, od dramatičnega društva, od Ipavske čitalnice in od odbora telovadskega društva „Sokol“; iz Primorja: od bokeljskih kapetanov, od Slovanov iz Reke in od tržaških Slovencev, ki niso mogli na tabor priti.

Ker smo tretjo in četrto točko taborovega programa priobčili in pretresovali že v zadnjem listu, dodenemo danes še zadnjo: „Naj se javni davki kolikor mogoče zniževajo, ali saj ne od leta do leta zviševajo“, ktero je izvrstno razpravljajl g. Fagan el. Omenja v svojem govoru neizmerne stroške, ktere država državljanom po nepotrebnem naklada, nij skoro več za živeti ne prostemu kmetiču, ne najvišjemu grajščaku. Vojska in penzije sekajo posestnikom krvave rane. Priporoča naj bodo kmetje posebno pozorni pri prihodnjih volitvah, naj si volijo v deželni zbor same take može, o kterih so prepričani, da imajo srce za narod in pogum v postavnem zboru nevstrašljivo boriti se za zboljšanje neugodnega stanja posestnikov. — Tudi ta točka bila je soglasno sprejeta.

Konečno pozdravi gospod. dr. Lavrič še enkrat taborite, zahvalivši se jim za pazljivost, ktero so očitno pokazali za čas taborovanja. Priporočevajé vsem nazočim, naj svojim sosedom, ki niso mogli na tabor priti, povejo o čem se je na taboru govorilo in sklepalo, konča z besedami: „Trudite se od danes naprej pri vsaki priliki dokazati, da sinovi Slave ste! Živela Slovenija, živili vsi Slovani!“

Po taborovanji peli so na odru tominski pevci lepe narodne pesme, ktere je ljudstvo prav pazljivo poslušalo; proti mraku zapustili so vrli naši Slovenci zadovoljnega arca taborišče: kar so jim govorniki zasadili v v prsa, jim bode ostalo v vednem spominu.

Ta za-kraške Slovence in tržaške okoličane zelo važen dan minol je v naj lepšem redu, za red nije bilo potrebno skrbeti z oboroženimi krdeli, vsaj brat bratu ne stori nič žalega.

Konečno še samo izrečemo željo, da bi vlada naše enodušno izrečene zahteve

uvaževala, ter nam v kratkem privoščila v političnem obziru boljše čase; to kar smo tirjali na taboru so prvi pogoji, pod katerimi je mogoče pridobiti si naše polno zaupanje, te tirjatve so vkoreninile se v srca naša tako globoko, da nam jih ne izpuli nobena sila. —

Ruska knuta.

Veliko je bilo posebno po slovanožrtnih časopisih in je še branja o ruskeje knuti, katero so si ti sovražniki slovanstva izmislili zato, da bi Slovanom nekaj stud, nekako mrženje ali celo sovražstvo vcepili do sorodnega jim naroda. Tem ljudem je bila vedno trn v peti velika ruska država, posebno pa njeno hitro razširjanje brez prevrat in vojn, kakoršne so o tacihi slučajih pri družih narodih in državah. Vedeli so, da ima ta država veliko bodočnost, ktera bi se dala vsaj nekoliko otemniti i zmanjšati s tem, da jej drugi Slovanje svoje sočutje odtegnejo. Zato so si izmislili ono kolosalno basen o ruskeje knuti. To so bili posebno naši sosedje Nemci. Kakor znano so ti že od nekdaj najhujši sovražniki slovanstva posebno zato, ker bi radi nad njim vladali in gospodarili po svojej volji in hudej trmi. Zato ni nobeden narod, niti francozji, niti angleški, da še celo poljski ne toliko pizal o ruskeje knuti, kakor nemski po svojih časopisih i pamfletih. Tako so mislili Slovanje mej seboj razcepiti, in res so toliko storili, da je postala „ruska knuta“ že skoro pregovor tudi med Slovani, katerim je po nekoliko mari slovanške vzajemnosti, ali so v teh zadevah premalo podučeni, pa še to, kar vedo o Slovanih, vzlasti o Rusih, zvedeli so le iz nemških časopisov, iz nemških knjig, ktere jim niso mogle dati dobre hrane, ker je same niso imele. Tu pripovedujem našim Slovincem, ki bi vtegnili tudi še morebiti imeti kakove napačne predsodke nekoliko v pojasnjenje.

Da je imele govoričenje in pisarjenje o ruskeje knuti tudi svojo podlogo, ne more se tajiti. In kedo je to podlogo napravil? — Če ne popolnoma, pa vsaj po večem zopet Nemci sami. — Odkar je bil Peter Veliki i za njim še veliko bolj njegova naslednica carica Katarina, ktero je ljudstvo samo nasproti drugim vladarjem (Rus naureč imenuje svojega vladarja „bjeloga carja“) imevovalo „črno carico“ (vsaj tako sporočajo nekteri zgodovinarji) vpeljala in na prva mesta v državi posadila ptuje plemice francozke, posebno pa nemške krvi, začel se je vrbogti kmet v svojej lastnej državi hudo preganjati. Njegov jezik je bil v državi, ki obstoji skoro izključljivo iz Rusov, zaničevan in v pisarni ga se kmet govorniki ni smel. Če je prišel po kakovem opravku k poglavarstvu, nij šel po drugzega nego davke plačevati. Tedaj je vzel tiho svoje denarje iz mošnje, plačal in tiho kakor je prišel, tudi odšel. Ako se je predrznil kakovo besedo v ruskem jeziku spregovoriti, zadr. se je birokratični ptujec nad njim: „Molči s svojim pasjim jezikom, ti imaš plačati in iti.“ Da so bolj zatirali narod, nakladali so mu težko tlako i desetino, in iz zgolj

sovražstva vpeljali ono sramotično pretepanje s knuto. — Od tod tedaj knuta.

Kar se je pa narodno-ruska vlada povzdignila na državno krmilo, posvetila je tudi ruskeje svobodi luč. Zakoni so bili premenjeni, tepež odpravljen, preganjanje v Sibirijo je zelo prenehalo in tuji plemenitniki so izgubili svoj upljiv. — Sedaj še le je začelo prosto ljudstvo zopet z večim zaupanjem zreti do uradnikov in jih spoštovati, ker uradujejo v narodnem jeziku, ker so rojeni domačini. — med tem ko je prej prostak zagledavši uradnika, mislil, da vidi budiča ter se mu vsaj toliko izognil, da ga srečal ni. Nam avstrijskim Slovanom vsiljujejo „liberalne“ zakone, s kterimi ne moremo biti nikakor zadovoljni, meu tem, ko se na ruskem v resnici svobodni zaukazi spolnujejo. Tako bo napredovala Rusija ter si zagotovila svojo bodočnost, ko se Avstriji, ako se brzo ne obrne na bolje, čedalje bolj bliža — zadnja ura.

Vzajemno zavarovalna banka „Slavija.“

Ako pregledujemo napredek zadnjih 10 let, razvidimo, da so se slovanski narodi, kakor v političnem, tako tudi v narodno gospodarskem obziru znamenito povzdignili. — Zalostni so bili časi, ko slovanski rokodelci, trgovci, ali obrtniki ni smel izjaviti da je Slovan, zato ker so je moral, ako je potreboval zaloge ali posojila, obrniti do najkrutejših sovražnikov Slovanstva zategadelj, ker ni bilo nobenih slovanskih denarnih zavodov. Te različne ekskomptne banke so bile posebno le za Nemce, i ti so vsi z združenimi močmi na to delali, da bi slovanskega kupca in obrtnika udusili, kajti obrtnija je morala biti edino le v roki nemških. Ogromne so bile težave, s kterimi je moral naš narod slovanski zavojevati, prej ko si je naredil svoje denarne zavode. N primer navedemo tu česko „Živnostensko banko“. S skromnimi sredstvi je stopila, kakor vsako česko podjetje v življenje, i za leto njenega obstanja razprostrta se začudeno pred našimi očmi obraz njenega bogatega i razprostrtega delovanja. V resnici ni daleč doba, ko postane „Živnostenska banka“ podporno središče česke istine. — Tudi na drugem polji se je že mnogo na boljše obrnilo. Ogromni zneski denarja so se izvozili vsako leto na taje iz naše slovanske domovine, in Dunaj, Pest, Trst itd. so se bogatili s slovanskih denarjem. Za nekoliko tisoč goldinarjev so dovoljevale avstrijske vlade tudi najgolučvejšim zavarovalnicam pristop v slovanske dežele. In ako je kdo pogorel, mogel je biti že znanprej pričani, da za neizmerna letna plačila, ktera je tem zavarovalnicam izplačal, ne dobi niti polovice, posebno od te dobe, ko so iznašli zavarovanje zidanih stavb v enah drugače postavljenih. Ne čudimo se toraj, da so te banke vrlo obogatile, kajti kogar celi narod živi, temu se mora dobro goditi.

V teku poslednjih let prenaradilo se je tudi tukaj veliko, v kterih je bila tem zavarovalnicam globoka rana zasekana. Česki bratje so založili tedaj „Prabo“, vzajemno zavarovalno društvo dohodov in istin „Česka vzajemne dobiček pojištvici banka“, in „Slavija“, vzajemno zavarovalna banka, o ktere opravniskem sporočilu hočemo tukaj širje govoriti.

„Slavija“ je započela svojo delavnost s jako skromnimi sredstvi, kterih so jej ponudili nekoliko sloveči narodnjaki in sicer z zakladnim fondom 6300 gold. — S predloženim nam odborovih spoznanj s priloženimi preračuni za leto 1869 (približni v letv. 11. „Jedr. Zavrje“) se razvidi, da nasledki iz hmečnega, komaj 8 mesečnega delovanja, k najlepšim nadejam pripeljujejo. — Zaloga dobička po obnavki II. znsaa 35.316 glđ. 88 kr. i se ravna brezmalu iz sprejemov I. in II. oddelka (zavarovanja na dobiček in smrt), kajti, ako odstejemo od pravega profita za police 43.186 glđ. 8 kr. srusiena zavarovanja v znesku 6.789 glđ. 55 kr., ostane plačanega zavarovanja 36.388 glđ. 92 kr., čisti ostanek znsaa tedaj brez mala 400 % za člene oddelka I. i II.

Enakega začudljivega nasledka, kakoršnega pokazuje že na početku svojega delovanja, „Slavija“, zaštoj bi bilo iskati pri enakih podvzetjih, najmanje pa pri akcijskih ustavih, kterega pričina je posebno iskati v ostokih 5%, torih donekov k opravljajočim vlogam za odbor III. (društvo vzajemnega podedovanja), ktere spadajo po §. 15. občnih pravil „Slavije“ vakupne prejeme, in odtod se razdeljuje mej posamezne odbore i členove. Pri akcijskih ustavih razgube se dobički, tudi po vsakej bilanci jako hitro mej akcijskarje in v resnici tudi od dobe zavednja drustev na prežitje ali asocijacio izplačujejo akcijskarjski ustavi vsako leto znamenite dividende.

Z ostalkom administrativnih plačil, kteri poleg računa izdaj in dobička 56.929 glđ. 65 kr. znsaajo, dobila si je „Slavija“ trden zaklad za prihodnja leta; izjemjemo tu z povage le zavarovalni fond oddelkov I. i II., kteri je zagotovljen s 27.370 glđ. 88 v lastno zalogo skod z zavarovanjem na smrt, 5000 glđ. Zlasti poslednja izredna zaloga, kakoršne le pri najsolidnejših ustavih nahajamo, pričra o hvalnej skrbi za nepriredne večje skale po smrti, kakor gre v obče pri smrtinih tabelah čakati.

Opravniskih stroškov kažejo račun 21.945 gl. 75 kr., znesek ta ze na pogled dosti visok — ako primerimo povago (bilanco) banke „Slavije“ z ustavi akcijskimi, in opazimo, da v tej izdaji so obsežni vsi stroški povenski od pripravljajočega leta, tedaj od meseca srusa 1868 pa do konca preteklega leta, dajo, da so zapopadeni o tem znesku vsakojaki stroški za organizacije v vseh deželah slovanskih, za službenike uradništva mimo družih stroškov, matojo tudi na provizije zastopnikom, ktere v caevca norezavarovanem na dohode i kapitala zovod napree naklada — tedaj se ne moremo čuditi, da je banka „Slavija“ z dosti nezadostujočim zakladom v življenje stopila, pa kljuba vsemu temu ima denarnji dan ze za 25.000 gold. zastavnih listov „Hipotečni banky pro kralovstvi Česki“, za 15.000 glđ. akcij „Živnostensko banky kralovstvi Českeho“, za 5000 glđ. akcij „poljedelskij slasičiarjev českomoranskij.“

Da kakor opravnisko sporočilo drugzega obnežna zbora poroča, se je od započeta končne delavnosti pa do 1. vel. travna t. l. v „Slaviji“ sešlo 10.806 soglasov vsiga na istino 5.695.000 glđ. je gotovo dokaz, kako zelo se slovansko ljudstvo briga za domača podjetja; želeli bi, da bi se ravnateljstvo krepko poprijelo zavarovanja na smrt — zdi se nam poleg razkaza v plačilu zrusenih zavarovanj, da je za oddelek manje v skrbeh, ko bi imelo vendar stati na tej stopinji, na ktero se je vdniglo društvo vzajemnega podedovanja.

Udje želodu.

Stevenskim Starčevićem
i Mladovičem spisal
Pivčaniu.
(Konec.)

Če federalizem se vpelje
V prelepe avstrijske dežele,
Bi velika vojna armada,
Zbog ktere zdaj Avstrija strada.
Ker reva živeti ne more
Zavoljo tak drage podpore, —
Kaj kmalu odpust zadobila
Ter prostor bi brambi storila.
Najbolja ki je pomočnica,
Kot pričra Amerika, Švica,
Čeravno ta bran ne napravi
Nobenih skor stroškov državi,
Ker federalistične vlade
Ne rabijo v miru armade,
Za vojsko bi vendar junakov
Imeli na izbor vojščakov,
Ker branilo bi se blagostanje,
A ne več le — žalostno stanje.
Kak zna se Slovan bojevati,
Če m' Avstrija hoče bit mati,
Da rešil bi jo iz pogina —
Svedoči lepo zgodovina. —
Če hoče tud nam biti mati,

Nam mora SLOVENIJO dati
In avtonomijo potebno.
Brez tega nij drugo nič vredno.
Kjer vlada zdaj tuja upornost,
Domača naj bo odgovornost.
Potem se le časi bolj mili
Bi enkrat tud nam nastopili.
Ker zginila tista bi kuga,
Kateraj zdaj rob smo i sluga.
Uradniki, ki zdaj lite bit Nemci,
Postali bi hitro Slovenci,
Ko videli živo resnico,
Trdili bi z nami pravico.
Zavoljo slovenskega krukha
Dobili bi slavskega duhka.
Brž slovnicu v roke bi vzeli
In pridno učiti se jeli,
Kar dvajset je let vže *unmöglich*.
Postalo jim kmalo bi *möglich*.
A tako deželno bi vlado
Potem spoštovalo vse rado,
Ker nehala ono bi pravo,
Ki jemlje zdaj tele i kravo. —
Tud cerkvi s SLOVENIJO milo
Na bolje se bi obrnilo.
V Ameriki se je vže dala,
(Ki nekda tudi pri nas veljala,)
škočijam pravica velika,
Da same si vole vladika.
Fed'ralna državna oblast

Tud nam morda vrne to čast,
Dokler se to v cerkvi pogrša,
V despotstvu le hira i pesa. —
Pa tud djecezanske sinode,
(Brez kojih nij v cerkvi svobode,
Da z zvezanimi skoro rokami
Je židom brez njih pod petami.)
Tud te bi s Slovenjo dobili,
I potle bi ž njimi vodili
Slovanske vse mile nam brate
Do „verske edinosti“ zlate,
Kateraj Ciril i Metod
Podlaga za slavski sta rod,
Ker, kar sta nas ona učila,
Je cerkev jim vse potrdila. —
Oj, njih pravoslavje bi bilo
Slovane vse v veri združilo.
Kot ga je Morava sprejela,
Vsa Slavja bi b'la ga objela,
Potem zgodovina sveti
Drugačna res bila bi vsa. —
Al grenka zelo je osoda
Zadela Cirila, Metoda.
Češćena scer bila sta brata,
Ko v rimsko se mesto podata,
Al Wichingg je grda kanacija
Jih črtil kot Focij — Ignacija.
Z njim Nemci so vsi potegnili,
Nevsmiljeno so jih gonili,
Zobni clo od jeze skripali,

Ko Rim sveta brata pohvali,
Res papeži so se trudili
Da sveta so brata branili;
Al ko so poslil Hadriani,
So zmagali nemski — Forjani.
„Ignacije“ so naše spodili,
Vso Slavjo v nesrečo pahnili,
Ker narodne so jej omike
Zatrli najlepše mladike.
Vsed tega se čas še sedanji
Ločujemo v veri, pisanji. —
Ko Nemci nam kruh so odvzeli
Nas s strupom so pitati jeli.
Šeovali so brata čez brata,
Da Kranj'c bi sovražil Hrvata,
Delili nas vedno na dvoje,
Da laglje bi molzli oboje.
I kmalu so res doživeli,
Po čemur so tak hrepneli.
Postali smo take primode,
Ljubili da vse smo narode,
A strašno črtili Hrvate
I druge slovanske vse brate.
Ko kazalo se je nad nami,
Da kazen nam gre za petami,
Da blažena sloga res jači,
A grda nesloga da tlačí,
Ko videli so Wichinggiani
Slovanstvo v tak žalostnem stanji —
So vsmil'li se naš'ga trebuha

Ta društva, ktem nahajajo pri „Slaviji“ poseban priljubljenosti, dosegli so 1. vel. travna t. l. po opravniskem sporočilu odd. III. uže znesek zapisane listine 2.202.725 gl. av. velj.

Tudi podaja oddelček IV., zavarovanje proti škodi po ognji veselo sporočilo svojega delovanja od 1. prosenca t. l. pa do 15. vel. travna znašal je zavarovani kapital 2.503.040 gl., zavarovalnina 16.361 gl. 53 kr., druga doplačila 3.445 gl. 91 kr., skupaj tedaj je bilo vloženega v gotovem 19.777 gl. in 44 kr. Menjice za pribodnje leta nadomestujejo 45.898 gl. 49 kr. Škode po ognji, ktere so se dosedaj zgodile i so bile plačane, znašajo 1.207 gl. in 13 kr. Ako jih odvszameo prejšnjemu delu 19.777 gl. in 44 kr., kaže se nam ostanek v gotovosti 18.570 gl. 31 kr. in sicer *sašo in edino sa štiri mesečni čas, nasledek ta v resnici čudapola, kteri že sedaj daje trdno poroko, da bo „Slavija“ svojim členom zdatno plačevala dividende.*

Pri tej priliki pripominjamo, da „Slavija“ v podporo kmetovalstva ravno sedaj kmetijsko založnico snuje. Vročimo t-daj tej vseslovenskej naši „Slaviji“ iz globočine srca vrlo napredovanje in kličemo jej: „Naprej v imenu vsega slovanstva.“

DOPIS.

* Iz Stanjela. Popisu svečanosti naše čitalnice dodajemo tukaj prijazni pozdrav, ki nam ga je poslal častiti gospod kaplan Marko Valez v Prvačini v imenu prvачkih rodoljubov.*

„Blagorodni gospod predsednik! Ker nam je mnogim prvачkim rodoljubom zaradi raznih razmer in ovér nemogoče vdeležiti se prve slovesne besede v Vašej novorojenjej čitalnici, pričujoči smo vendar v duhu ter se radujemo, da ste toliko ovčram k ljubu narodno čitalnico ustanovili. — S posneme vrednitu rodoljubjem se trdno opirate na pravico in enakopravnost milega našega, pa žalibog še vedno v ptujih sponah zdiubjoočega naroda: tako rodoljubje slednjic vse ovère in zadrge pretrga z domoljubnim pogumom in v terdnem prepričanji da vsak narod more le po edino pravi poti, — po poti svojega materinega jezika vse to doseči, česar potrebuje za omiko in svoje duševno in gmotno blagostanje. Žalibog, da so še dandanašnji ljudje, ki menijo, da je že zdaj dovolj, če se le nekteri kaj puhlega in sicer v ptujem jeziku nauče, vsi drugi pa naj tavajo kakor božji volki za njimi: ali časi so se zelo premenili: dandanašnji moramo vsi, bodimo na kmetih ali v mestih, kmečkoga ali gosposkega stanu in rodu na poti narodne omike napredovati, da nas čas ne vrže v pogubo, to je, da nas „zlobna ptuja kultura“ še bolj od doslej ne okuži i nam ne vzame narodne zavesti in ljubezni do

* Zaradi preobčilega gradiva do danes zakasnjeno.

naše domovine. To potrebo prava narodne omike in olike spoznavajo zdaj vsi narodi, in zato se pa tudi širi narodna zavest po vseh okrajnah, prešine kmalu zadnjo koco slovenskega oratarja, in tako krepko izbujena nikdar več ne utrpne. Tudi med Vami vrli Stanjelski bratje, se je narodna zavest zbudila ter s porojeno čitalnico globoko vkoreninila. Kakor so se nekđaj Vaši prededje slavno v svojih obsidanih taborjih sovražnikom branili, tako boste tudi vi odslej z ščitom narodne zavesti in omike odbijali vse nasprotne pušice, naj jih spuščajo sovražniki od katere koli strani. Le z narodno omiko dospemo do narodne veljave in zedinjenja raztrgane Slovenije. Vi vrli Stanjelski bratje in rodoljubi ste s rojeno čitalnico tudi kamenček na temelj zedinjenja položili, za kar Vam bo majka Slava na veke hvaležna ter zaradi tega Vam kličejo rodoljubi iz Prvačine z navdušenem srcem: Slava vrlim Stanjelcem! Na zdor! Živela Vaša čitalnica, na mnogaja leta, na diko in slavo milega naroda. V to ime Bog pomozil!“

Priobčenemu pozdravu dodjal je vrli in znani gospod Vinko Gregorič iz Prvačine še dve izvrstne pesmici, ktere priobčimo v prihodnji „Zarji“.

DROBTINE.

* (Gospod Cerny) prvi tajnik in glavni zastopnik banke „SLAVIJE“ za Slovensko in trojedno kraljevino, bode v kratkem v društvenih zadevah potoljel na Hrvaško; v svesti smo si, da bodo naši bratje Hrvati posebno pa mnogobrojni rodoljubi imenovanega gospoda gostoljubno sprejeli, ter s svojim uplivom pripomogli, da se zavarovalna banka „Slavija“ tudi na Hrvaškem udomači, ter s časom postane vsem Slovanom vzajemni vir, iz kterega bodo zajemali blagostanje, ter Slovanom tudi v novnih zadevah pridobi ono mesto, ktero jim pristuje po njihovih dušnih in telesnih silah. Živela slovska vzajemnost!

„Nasa Sloga“, ktero vreduje g. Karabaje prav izvrstno, zagledala je 16. t. m. drugikrat beli dan. Zadržaj je zelo važen za isterske Slovane in mikaven za vse rodoljube. V drugi številki čitamo slednje spise: Pogled po svetu. — Volitve so pred durni. — Prasanja in odgovori: „Kaj je zbor? Kdo in kako se voli v zbor? Kaj so volilni odbori? Kaj so volilni okrajji? Čemu ta prasanja in odgovori?“ — Dopisi: Izpod Učke. Iz središje Istre. Iz Rima. — Vinogradstvo. — Različne vesti. — Zlati nauk posebno za kmečke starčice. — Iz tržanskega tržišča. — Tok denarjev na borski v Trstu. — Iz tega vidijo naši bralci, da je list zelo obsiren in koristen posebno isterskim kmetom, kterim je namenjen.

* (Tabor v Cirknici) ki je bil 12. t. m., vrsil se je pri najlepšem vremenu v najboljsem redu. Bilo je nazožih 7 do 8000 ljudi (nad 60 iz Trsta in tržanske okolice), kteri so vse točke

navdušeno sprejeli, posebno pa prvo o „zedinjeni Sloveniji“, ktero je g. dr. Zarnik zagovarjal.

* (Bržanska čitalnica v Boljuncu) napravi 26. t. m. besedo z igro „opročeni jetnik“, k kterej vse ude in rodoljube uljudno vabi Odbor.

(Zaslugam prispoznanje.) „N. F. Presse“ spominja se z gorkimi besedami nekoga dačnega uradnika v pokoju, ki je po dolgem službovanji srečno prehodil trnovo pot življenja, na kteri je žalibog onemogel mnogo njegovih tovarisev. — Sledecim vrticam odmerimo v našem listu tem rajši prostorček, ker vemo, da je mož, kteremu veljajo, sin našega milega Primorja.

„Na lastno prošnjo gospoda F. Carnellija c. kr. dačnega uradnika v Kanalu podelila se mu je po 44 letni zvesti službi mirovina.

Služba tacega uradnika, četudi nije sijajna in visoka, ima vendar mnogo upliva na telesno blagostanje občin, ki imajo davke plačevati; posebno pa to velja za okraj kanalski, v kterem je po mnogih hudih letinah in vsled trne bolezni, obožalo mnogo premožnih posestnikov. Pravičen pri vseh svojih činih in zraven tega ljubezniv oče in soprug, umel je gosp. Carnelli človekoljubnost družiti z najtočnejim izpolnjevanjem svojih dolžnosti. Te njegove lastnosti pridobile so mu spoštovanje vseh posestnikov brez razlike stanov.

Glede njegove odkritosrčnosti in zvestobe, moramo oteri pozabljivosti resnični slučaj, da je gosp. Carnelli odpovedal se maštai službi in ostal še mnogo let javnec brez plače, rajši, nego bi se porazumel s svojim načelnikom o neki nedopuščeni in protipostavni tirjatvi.

Vlada mora biti sicer pravična, a vselej nije pravični njeni organi, zatagadelj se često dogodi, da se zasluge krivično prezirajo, posebno pri nižnjih uradnikih. Dopuščeno pa mora biti prijatelju iz mladostnih let, da uradniku zapuštivemu dolgotletno službo, zakliče srčno: „Na zdravje!“, z naj iskrenejšo željo, da mu Vsemodri ohrani še mnogo let preljubo zdravje, v srce njegove ljubeznjive hčerke in zadovoljnost njegovih mnogoštevilnih prijateljev in znancev. A. H..

Pri sv. Ivanu v Vrdeli

je na prodaj hiša in vrt ki meri 137 štirjaskih seznjev. Pred hišo raste murva na latnik razpeljana, pod murvo pa je marbeljnata miza. Tudi je na vrtu studenec.

Kdor želi kupiti naj se oglasi pri svetoivanskem cerkovniku v Vrdeli.

Z drobtinami - nemškega kruha. Bahali so se ti Fojčani Kulturski da so Samarjani, Ker „mrvice“ nam so dajali, Potem ko nam hlebec so vkrali, Al mrve njih ble so strupene Ljudi so storile meglene, Da niso več sebe spoznali I clo zoper rod svoj divjali, — To Nemcev je bilo veselje; Ko pá jim povemo mi želje Po hlebu, ki nam so ga vzeli, — Togote so pihati jeli, Ter vpili, da smo jim nadležni, Za milosti jim nehvaležni, Da pa bi nazaj ne dajali, Kar v starem so času nam vkrali, Zđaj tirjajo te kreature, Pri mrvicah nemške kulture, Da vedno bi Slavi ostali, A nikdar ne kruha iskali Edinosti vere krščanske Ni skupne omike slovsanske. — Al mi le zahtevajmo pravo, Če tud se postave na glavo! V jeziku i splošnem občnji I mejusebojnem življenji Naj nam se ne bran panslavizem, Ko njim se ne pantevtonizem, Spoznajo naj „liberaluhi“,

Dandenes slovanski da duhi Ne dajo se v skatlo zapreti, Ker željo svobodno živeti, Kar zlavnaj vže vsem diplomatom I plavkastim aristokratom V občnji je jezik francoski — Slovanom naj jezik bo ruski, Kdor zmagal clo tuje jezike, Ga zmoro brez teže velike. —

A kar se pak vere zadeva, Nam pričata Tiber i Neva: K edinstvu nas vodi naravnost Metodova le pravoslavnost „Sloven“ja“ bo morda kaj strila, Da k nam se bi zopet vrnila Metodova ortodoksija I nehala vsa razkolnija, A Rim bi se morda ne vstavljaj, Neg staro krivico popravljal, I zopet vse rešitunal, Kar nekđaj je sankecioniral, A kar so poznej Wichinggianci Zatrli kot nemški Fojčanci, S tem se bi prikupil Slovanom Edinost povrnil kristjanom, To važno za ves svet bi bilo Ter novo epoho storilo, Poséбно pa Slavom vsem mila Bi zarija spet posvetila,

Ki noč tisoletno končala, Jih z radostjo novo navdala. — Če vspehe pa take želimo, Slovenijo brž oživimo! Od nje se sploh upati more, Tud v verskem obziru podpore, Brez nje pa med nám tud se širi Sovražen duh cerkvi i veri, Ker kdo b' se za cerkev poganjal, Če s tem bi le tistim se vkljanjal, Kateri z veljavo pastirsko Podpirajo vlado brezversko, Ak kuje le Slave sinove V jetnikom odvzete okove? Ineti takove pastirje, Za cerkev nij vgodno razmirje, S Sloven'jo dobimo Metode, I cerkev cvetela spet bode. —

Z ljubezni do naroda, vere, Pustimo vse druge prepire, Tagblattova hvala mladine, Kot Beustova hvala starine — Nobena toh nista nij vredna, Z njim ruši se sloga potrebna, Ker takih protivnikov hvala, Bi rada se v smrt nas pognala, Želimo če božje podpore, Da naša pravična reč zmoro — Naj starim bo oportunizem,

Mladini pa liberalizem, Da tirjamo vsi enoglasno: SLOVENJO zedinjeno, krasno, Posebno pa ti nas želodeček! Ne bodi sebičen več sodček! Domá brez Sloven je ostajaj, Nikar nam več v Beč ne uhajaj! Ker bil bi prokleti filister, Brez nje če postal bi minister, SLOVENJO da rešiš iz ječe, Na tem naj ti vse bo ležee, Le trkaj i trkaj prav vro, Dokler se ti bode odprlo, Saj večkrat, če drugo omága, Tud sama nadležnost pomaga, Opiraj na vrle se Čehe, Ne vstraži ni temne se kehe! To naj ti bo „oportunizem“, Dok leđa ne staja slavizem, Le v takem programu je sloga, Sicer pa gotova nesloga, Pogrezni brž v pekel vso trmo, Le v složnosti išči si krmo! Za slogo če bo ti spet mar, Ne bo te več pikal — Komar.

Vabilo na naročbo.

Jadranska Zarja

političen, poučiven in kratkočasen list
bode izhajal tudi še dalje dvakrat
v mesecu, vsako 1. in 3. nedeljo.
Cena: za celo leto 1 f. 20 kr., za
6 mesecev 60, za četrlet 30 kr.
„Jadr. Zarja“ prijema oznanila
vsake vrste po nizki ceni.

Juri s pušo

delovasen list — za labore, semikaturje i magjarose
bo izhajal tudi v družem polletju
kakor doslej, to je vsako drugo
nedeljo meseca. Cena za celo leto
1 f. 20 kr., za šest mesecev 60,
za tri mesece 30 kr.

PETELINČEK

ilustrirana humoristična list za prsto ljudstvo
prepeval bode vsako zadnjo nedeljo
meseca. V prihodnji štev. začnemo
tiskati humoristično, zlo izvrstno
novčeto „Greh je!“, ktero je
zložil slavnoznan pisatelj gospod
Jean Ogrinec.

Prizadevali si homo, da si vsi
trije listi sedanje prijatelje ohranijo
in da si jih še več pridobé. Ker
je veliko rodoljubov svojo duševno
podporo našim listom zagotovilo,
nam ne bode težko vsem zahtevam
naših čestitih naročnikov vstreci.

Kdor si naroči za šest
mesecev, t. j. od julija do decembra
t. l. vse tri naše liste, dobi
1., 2. in 3. številko „Petelinčka“
brezplačno, to se ve da, dokler
jih še imamo.

Naročnina za vse tri imeno-
vane liste znaša 1 f. 80 kr., tedaj
za ta majhen denar dobi vsak lehko
skozi šest mesecev vsaki teden
svoj list.

Naročnina za imenovane tri
liste naj se pošilja pod naslovom:
G. H. Martelanec, vrednik v Trstu.

Dva popotnika

ki sta slovenskega in nemškega jezika
popolnoma zmožna, sprejmeta se pri zava-
rovalnem društvu zoper ogenj, ktero že več
let zavaruje; in sicer eden za Kranjsko
in eden za Spodnje Štajarsko. Dotičniki
dobé 20% provizijo. Garancija je se ve da
potrebna. Natančneje se o tem lahko pozve
pri vredništvo „Jadranske Zarje“.

Za najem ali za prodajo

Posestvo, obstoječe iz 40 oral zemljišča, na
kterem je sezidana gosposka hiša. — Celo
posestvo razdeljeno je v izvrstno obdelane
travnike, polja in vinograde, oddaljeno 35
minut od Trsta.

Kdor želi o tem posestvu kaj več izve-
deti, naj se oglasi pri špediteru gospodu
A. C. Fabiani-tu v Trstu „Via di
Vienna.“

Društvo slovanskih mlinarjev

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalnej banki v Pragi

je započelo 30. sušca t. l. svoje delovanje

z veliko vdeležitvijo mlinarjev ne samo s Češkega, Morave in Šlezke, ampak

tudi iz Jugoslovanske.

Pravice, ktere banka „Slavija“
temu društvu daje, so:

1. Mlini in enaki zavodi storé popolnoma samostojen i lasten oddelek.
2. Konečni dobički, kteri se po zavarovanji mlinov in enakih zavodov proti škodi ognja dosežejo, bodo se razdeljevali verno in pravično na podlagi pravil le med člene tega društva (društvenike).
3. Ako se naredi zavarovanje na podlagi razumne cenitve, izplača se vsaka škoda, ktera bi se zgodila po požaru, popolnoma i ne da bi se kaj odrgalo.
4. Premoženje društva slovanskih mlinarjev, oskrbljuje poseben pregledni odbor, kterega voli občni zbor členov četrtega odbora i se mu tudi pridruži zbor mlinarskih poverjenikov.

Iz priglasov i mnogih dopisov, ktere še denanji dan na naše objavljenje o ustanovljenji posebnega oddelka za zavarovanje mlinov dobivamo, kaže se čem dalje, tem jasneje, da so bili mlinski zavodi za neprimerno visoke premije zavarovani.

Da bi tedaj opravičenim zahtevam enkrat za vselej bilo pomagano, vzela si je „Slavija“ za nalogo, vstreci opravičenim tirjatvam, zahtevajočim

posebnega oddelka za
zavarovanje mlinov

tolaže se z gotovim prepričanjem, da ta misel, ktero je „SLAVIJA“ zbudila, imela bode blagodarne uspehe tudi za druge mlinarje slovanske.

Pozivljamo tudi vse gospode, kteri se ali še niso priglasili, ali pa se jim zavarovanje koncu bliža, da bi ne odlašali glavnemu zastopu banke „SLAVIJE“ v Ljubljani svoj pristop kar najprej mogoče obznaniti, premislivši, da so mu letne premije tako primerjene, da nobena druga zavarovalnica nižih ne

ponuja. Le z gromadno vdeležitvijo i po složnosti zagotové si gg. mlinarji najboljših uspehov.

Svoji k svojim vsi za pravico

Živila slavjanska vzajemnost!

V Pragi, 30. sušca 1870.

V imenu odbora:

J. M. Šary Dragotin Židlicky
predsednik. predsednikov namestnik.

Dr. Fr. L. Chléborad
glavni ravnatelj.

Dr. Jos. Frič Adolf Nocar
častni ravnatelj. častni ravnatelj.

P. n. ustanovniki „Slavije“ na Slovenskem in v Istri:

Barbo Josip grof v Rakovniku.
Bleiweis Janez, Dr. v Ljubljani.
Čosta E. H. Dr. v Ljubljani.
Čuček J. J. Dr. v Št. Lenartu.
Duminkuš Frd. J. Dr. v Mariboru.
Grasselli Peter, posestnik v Ljubljani.
Golmajer Urban, župnik v Bršcu.
Janič Jaka, trgovec v Žavcu.
Ipavec G. M. Dr., župan v Št. Jurju pri Ritniku.
Knez Sl. bilježnik v Št. Lenartu.
Lipold Jože, vel. posestnik v Mozirji.
Lukan Jaka, okr. zdravnik v Št. Vidu.
Murnik Janez, urednik „Novic“ v Ljubljani.
Poklukar Josip, J. U. Dr. v Ljubljani.
Rapoc Franjo, J. U. Dr. v Mariboru.
Razlag J. R., J. U. Dr. v Ljubljani.
Roblek Franjo, vel. posestnik v Žavcu.
Škubic Franjo, zdravnik v Valeniji.
Šenták Franjo, posestnik na Vranjskem.
Sventner Lavoslav, posestnik in trgovec na Vranjskem.
Turk Hugo, trgovec v Št. Vidu pri Zatičini.
Tarbauer Jože M. Dr., v Žavcu.
Toman Lovro J. U. Dr., v Ljubljani.
Vošnjak J., M. Dr. v Smarji.
Žuža J., vel. posestnik pri Žavcu.

Glavni zastop za slovenske dežele v Ljubljani

Špitalske ulice h. št. 629.

Jan. L. Černy s. r.

Opomin vinorejcem.

V zavodu z darilom odlikovanem za drobljenje in mletje
žveplja, ki ga imata M. Dubič in C. J. dr. Levy.

dobivajo gospodje vinorejci v obili zalogi dobro znano

žvepljo za rabo proti trtni bolezni

in sicer izvrstno očiščeno sicilijansko in romansko, najboljša roba,
za zelo nizko ceno. — Z opombo, da smo letos začeli mleti na nov način,
in da je letošnje žvepljo posebno dobro, se priporočamo čestitemu občinstvu.

Žvepljo prodajajo:

V TRSTU lastnik Matevž Dubič, Corsia Stadion h. št. 12.
C. J. dr. Levy, Via San Francesco h. št. 4.
V PIRANU: založnik gospod F. dr. Gabrielli.
V CERVINJANI: založnik gospod Leo Luzzatti.